

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻԱԶՍՏՐՅԱՆ ՄՈՎՍԵՍ ԳՈՒՐԳԵՆԻ

**ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՄԱՎՈՐ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱԿԱՆ
ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽԱՂԻՐՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ**

**ԺԲ.00.03 - «Մասնավոր իրավունք՝ քաղաքացիական,
առևտրային (կոմերցիոն), միջազգային մասնավոր,
ընտանեկան, աշխատանքային, սոցիալական ասպիռվող թյան
իրավունք» մասնագիտությամբ իրավաբանական
գիտությունների թեկնածուի
գիտական աստիճանի թյան**

ՍԵՂՄԱԳԻՐ

ԵՐԵՎԱՆ - 2018

ЕРЕВАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

ХАЧАТРЯН МОВСЕС ГУРГЕНОВИЧ

**ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ДОБРОВОЛЬНОГО
СТРАХОВАНИЯ ИМУЩЕСТВА В РЕСПУБЛИКЕ АРМЕНИЯ**

АВТОРЕФЕРАТ

**диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических
наук по специальности 12.00.03 – “Частное право – гражданское,
торговое (коммерческое); международное частное, семейное,
трудовое право, право социального обеспечения”**

ЕРЕВАН - 2018

**Ատենախոսությունների թեման հաստատվել է
Երևանի պետական համալսարանում**

Գիտական ղեկավար՝	իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Ա. Մ. Չայկյան
Պաշտոնական ընդդիմախոսներ՝	իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Ս. Կ. Բարսեղյան իրավաբանական գիտությունների թեկնածու Ս. Տ. Ֆարմանյան Չայ-ռուսական համալսարան
Առաջատար կազմակերպիչ ուն՝	

Ատենախոսությունն պաշտպանությունը կայանալու է 2018 թվականի հունիսի 9-ին, ժամը 11⁰⁰-ին ՀՀ ԲՈՅ-ի՝ Երևանի պետական համալսարանում գործող իրավագիտություն 001 մասնագիտական խորհրդի նիստում (Երևան – 0025, Ալեք Մանուկյան 1):

Ատենախոսությունը կարելի է ծանոթանալ Երևանի Պետական Չամալսարանի գրադարանի գիտաշխատողների ընթերցասրահում:

Սեղմագիրն առավել է 2018 թվականի հունիսի 8-ին:

**Մասնագիտական խորհրդի գիտական
քարտուղար՝ իրավ. գիտ. թեկ.,
դոցենտ**

Ա. Ա. Մանասյան

**Тема диссертации утверждена в
Ереванском государственном университете**

Научный руководитель:	доктор юрид. наук, профессор А. М. Айкянц
Официальные оппоненты:	доктор юрид. наук, профессор Т. К. Барсегян кандидат юрид. наук С. Т. Фарманян
Ведущая организация:	Российско-армянский университет

Защита диссертации состоится 9-ого июля 2018 г. в 11⁰⁰ часов на заседании Специализированного совета ВАК РА 001 по юриспруденции при Ереванском государственном университете (Ереван - 0025, Алека Манукяна 1).

С диссертацией можно ознакомиться в читальном зале научных работников библиотеки Ереванского государственного университета.

Автореферат разослан 8-ого июня 2018 г.

**Ученый секретарь специализированного
совета: кандидат юридических наук,
доцент**

А. А. Манасян

ՄՏԵՆԱԽՈՍՈՒ ԹՅԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒ Ր ԲՆՈՒ ԹԱԳԻՐԸ

Ատենախոսու թյան թեմայի արդիականությունը:

Շուկայական տնտեսության զարգացման համար իր ուրույն դերակատարությունն ունի ապահովագրությունը: Վիճակագրությունը ցույց է տալիս, որ ապահովագրական շուկան վերջին տարիներին դինամիկ զարգացում է ունեցել՝ ներգրավելով խոշոր դրամական միջոցներ, մասնավորապես՝ ՀՀ-ում գործող ապահովագրական ընկերությունների ակտիվները 2010թ. դրությամբ կազմել են 25,6 մլրդ ՀՀ դրամ, 2012թ. դրությամբ կազմել են 39,1 մլրդ, 2016թ.՝ 46,7 մլրդ ՀՀ դրամ, իսկ արդեն 2017թ.՝ 49,5 մլրդ ՀՀ դրամ: Ապահովագրական շուկայի զարգացման արդյունքում աճել են նաև դատարաններում և ֆինանսական համակարգի հաշտարարի կողմից քննվող ապահովագրական վեճերը: Մասնավորապես՝ 2011թ. Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի կողմից քննվել է ապահովագրական ընկերությունների դեմ ուղղված թվով 68 պահանջ, իսկ արդեն 2016թ.՝ 1248 պահանջ:

Գույքի ապահովագրությունը հանդիսանում է ապահովագրության ամպել տարածված տեսակներից մեկը: Ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք, իրենց գույքը տարբեր ռիսկերից ապահովագրելով, դրա վնասվելու, կորստի կամ այլ անբարենպաստ հետևանքների դեպքում ապահովագրական ընկերությունների կողմից վճարվող հատուցումների հաշվին ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն վերականգնում են իրենց վնասները:

Հայաստանում տնտեսական հարաբերությունների զարգացումը հանգեցնում է նաև գույքի ապահովագրության տարածմանը: Մասնավորապես՝ վարկային հարաբերությունների զարգացմանը գույքը նթացածում են նաև գրավի ապահովագրության դեպքերը: Մեծ քանակությունն են կազմում նաև փոխադրվող բեռի ապահովագրության պայմանագրերը: Վերջին տարիներին մեծ թիվ են կազմում նաև առուվաճառքի պայմանագրերը, որոնցում ապրանքի որակի երաշխիք տրամադրելու փոխարեն վաճառողի կողմից ապրանքն ապահովագրվում է հոգուտ գնորդի: Հայաստանում խոշոր ծավալներով իրականացվող շինարարությունն իր հերթին հանգեցրել է շինարարական օբյեկտի, նյութերի, սարքավորումների և շինարարության ժամանակ օգտագործվող այլ գույքի պատահական կորստից կամ պատահական վնասվածքներից ապահովագրության աճի: Մեծ քանակությունն են կազմում նաև տրանսպորտային միջոցների կամավոր ապահովագրության պայմանագրերը: Երկաթուղային տրանսպորտի և օդանավերի ապահովագրության միջոցով ապահովվում է նշված ոլորտի գործունեության

կայ ու նու թյ ու նը: Մեծ տարածում է ստացել նաև անշարժ գույքի ապահովագրությանը, որի միջոցով հատուցվում են անշարժ գույքի սեփականատերերին և այլ օգտագործողներին անշարժ գույքը վնասվելու արդյունքում պատճառված վնասները:

Գույքի ապահովագրության նման զարգացվածության պայմաններում խիստ կարևորություն է ստանում նաև նշված հարաբերությունների պատշաճ իրավական կարգավորումը: Ապահովագրական հարաբերությունները կարգավորող հիմնական իրավական ակտերն են ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքը և «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքը: 2007թ. «ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի ընդունմամբ ամբողջությամբ փոփոխության ենթարկվեցին քաղաքացիական օրենսգրքի՝ ապահովագրության կարգավորմանը վերաբերող նորմերը: Չնայած ապահովագրությանը վերաբերող իրավական կարգավորումներին շարունակական փոփոխություններին և զարգացմանը, այնուամենայնիվ, առկա կարգավորումները դեռևս չի կարելի համարել կատարյալ, և մի շարք հարցեր դուրս են մնացել օրենսդրի ուշադրությանից, որոնք այսօր արդեն խնդիր են առաջացնում իրավակիրառ պրակտիկայում:

Մասնավորապես՝ պատշաճ կերպով կարգավորված չեն ապահովագրական հատուցումը մերժելու գործընթացը և հիմքերը, անհրաժեշտ է հստակեցնել նաև ապահովագրական գումարի և ապահովագրավճարների նվազեցման հետ կապված մի շարք հարցեր: Կարևոր է նաև ապահովագրական ընկերությունների ծառայություններին օգտվող անձանց իրավունքների երաշխավորման համար լրացուցիչ կարգավորումների նախատեսումը: Գրավատուի շահերի պաշտպանության նպատակով անհրաժեշտ է նաև որոշակիորեն կատարելագործել գրավի ապահովագրության իրավական կարգավորումը: Անհրաժեշտ է նաև առկա կարգավորումները կատարելագործել և համապատասխանեցնել համաշխարհային շուկայի զարգացման ժամանակակից միտումներին, օրինակ՝ ՀՀ օրենսդրությանը դեռևս կարգավորված չէ փոխադարձ ապահովագրության իրականացման հնարավորությունը:

Ատենախոսության թեմայի ընտրությունը պայմանավորված է ատենախոսության մեջ քննարկված խնդիրների և դրանց վերաբերյալ լուծումներին ներկայացման անհրաժեշտությանը:

Հետազոտության թեմայի մշակվածությունն ապոհանը և տեսական հիմքը: Ապահովագրության իրավական

կարգավորմանն առնչվող հիմնախնդիրները ուսու մնասիրություն են ենթարկվել տարբեր հեղինակների կողմից: Այդ աշխատությունների շարքում հատկապես պետք է ընդգծել Տ. Կ. Բարսեղյանի, Ա. Մ. Յայկյանցի, Ս. Ռ. Ավետիսյանի, Յու. Ֆոգելսոնի, Վ. Աբրամովի, Յու. Անդրեևի, Ա. Խուրդակովի, Ջ. Բըրդի, Ռ. Մերքիսի աշխատությունները:

Միաժամանակ հարկ է նկատել, որ գույքի ապահովագրության իրավական կարգավորումների վերաբերյալ տեսական խորը և համակողմանի ուսու մնասիրություն հայկական իրականության մեջ քաջակայուն է:

Հետազոտության օբյեկտը: Հետազոտության օբյեկտ են հանդիսանում գույքի կամավոր ապահովագրության ոլորտում ձևավորվող հասարակական հարաբերությունները:

Հետազոտության առարկան: Հետազոտության առարկան են կազմում գույքի կամավոր ապահովագրության իրավական կարգավորման հիմնախնդիրները:

Հետազոտության նպատակը և խնդիրները: Հետազոտության նպատակը գույքի կամավոր ապահովագրության իրավական կարգավորման հետ կապված տեսական և գործնական հիմնախնդիրների համակողմանի ուսու մնասիրությունն է և դրա հիման վրա ՀՀ օրենսդրության և իրավակիրառ արակտիկայի կատարելագործմանն ուղղված առաջարկություններին ներկայացումը:

Նշված նպատակի համար խնդիր է դրվել .

- Ուսու մնասիրել և ներկայացնել գույքի կամավոր ապահովագրության տարրերը՝ վեր հանելով առկա խնդիրները,

- Քննարկել գույքի կամավոր ապահովագրության հիմնական սուբյեկտների իրավական կարգավիճակը, իրավունքների պաշտպանության խնդիրները,

- Ուսու մնասիրել գույքի կամավոր ապահովագրության պայմանագրի իրավական բնույթը,

- Ամբողջական վերլուծության ենթարկել ապահովագրական հատուցումը մերժելու կարգը և հիմքերը՝ քննարկելով առկա խնդիրները և դրանց հնարավոր լուծումները

- Ուսու մնասիրել գույքի կամավոր ապահովագրության վերաբերյալ միջազգային փորձը և ՀՀ-ում գործող իրավական կարգավորումները դրան համապատասխան գարգացնելու լուծումներ գտնել:

Հետազոտության իրավական և փորձառական հիմքերը: Հետազոտության ընթացքում ուսու մնասիրվել են գույքի կամավոր ապահովագրության իրավական կարգավորում

նախատեսող ՀՀ և մի շարք արտասահմանյան երկրներին օրենսդրական ակտերը, ՀՀ կենտրոնական բանկի նորմատիվ իրավական ակտերը, դիրեկտիվները: Բացի այդ, հետազոտվել են ներպետական և արտասահմանյան պետություններին դատարաններին և արբիտրաժների վճիռներ և որոշումներ:

Հետազոտում է թյան մեթոդաբանական հիմքը:

Պայմանավորված հետազոտում է թյան նպատակով՝ հետազոտում է թյան ընթացքում կիրառվել են ընդհանուր գիտական՝ անալիզի, սինթեզի, ինդուկցիայի, դեդուկցիայի և այլ մեթոդներ, ինչպես նաև մասնավոր գիտական՝ համակարգակառուցվածքային, իրավահամեմատական մեթոդներ:

Հետազոտում է թյան գիտական նորույթը:

Սույն աշխատանքով փորձ է արվել կատարել գույքի կամավոր ապահովագրությանը կարգավորող նորմերի համակողմանի ուսումնասիրություն, փորձ է արվել հնարավորինս մանրամասն անդրադառնալ տեսական և գործնական խնդիրներին և կատարել առաջարկություններ ՀՀ օրենսդրության կատարելագործման համար:

Ատենախոսություն գիտական նորույթը արտացոլված է պաշտպանություն ներկայացվող դրույթներում և ատենախոսություն եզրակացության մեջ կատարված մի շարք տեսական եզրահանգումներում և գործնական առաջարկներում:

Պաշտպանություն ներկայացվող դրույթները.

1. Աշխատանքում կատարված վերլուծության արդյունքում հիմնավորվել է, որ գույքի փոխադարձ ապահովագրությանը, հանդիսանալով նույնական շահեր և ռիսկեր ունեցող անձանց ոչ առևտրային ապահովագրության արդյունավետ մոդել, անհրաժեշտ է կիրառել նաև Հայաստանի Հանրապետությանը՝ որպես ապահովագրության իրականացման նոր կառուցակարգ: Հաշվի առնելով օրենսդրական կարգավորման բացակայությունը՝ առաջարկվել է ամրագրել ոչ առևտրային կոոպերատիվի կազմակերպչի ավանդական և ունեցող ապահովագրությանը նկատմամբ կողմից գույքի փոխադարձ ապահովագրության իրականացման հնարավորությունը, և այդ կապակցությամբ «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքում ավելացնել «գույքի փոխադարձ ապահովագրության» նոր դաս, և սահմանել, որ գույքի փոխադարձ ապահովագրությանը կարող է իրականացվել ոչ առևտրային կոոպերատիվի կազմակերպչի ավանդական և ունեցող ընկերություններին կողմից:

2. Պրակտիկայի ուսումնասիրությունը վկայում է այն մասին, որ ֆիզիկական անձանց հետ կնքվող

ապահովագրության պայմանագրերում կողմերի հարաբերությունները կարգավորող դրույթների զգալի մասը սահմանված են ապահովագրողների կողմից կազմված ստանդարտ պայմաններով, և մեծ թիվ են կազմում նշված պայմանների կապակցությամբ ծագող վեճերը: Հաշվի առնելով վերը նշված խնդիրը և ուսումնասիրելով օտարերկրյա փորձը, այդ թվում՝ 1993թ. ապրիլի 5-ին Եվրոպական միության կողմից ընդունված «Անարդար պայմանների մասին» թիվ 93/13/EEC դիրեկտիվը՝ առաջարկվել է «անարդար պայմանների» տեսուչությունը կիրառել ստանդարտ պայմաններով կնքված ապահովագրության պայմանագրերի նկատմամբ: Մասնավորապես, առաջարկվել է սահմանել, որ ապահովագրողի կողմից ընդունված ստանդարտ պայմաններում ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 444-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված չափանիշներին համապատասխանող պայմանագրի ակտիայ տծանր պայմանների (անարդար պայմանների) առկայության պարագայում ապահովադիրը (շահառուն) հնարավորություն ունի պահանջել, որ նշված պայմանն իր նկատմամբ չկիրառվի և պայմանագրի այդ պայմանն անվավեր ճանաչվի: Ընդ որում՝ նման պահանջը ենթակա կլինի բավարարման միայն այն դեպքում, եթե հնարավոր է պայմանագրի գործողությունը՝ առանց չկիրառվող պայմանի:

3. Ապահովագրական հատուցման վճարումը մերժելու հիմքերի մի մասը սահմանվում են որպես ապահովագրողի իրավունք, իսկ մյուս հիմքերի առկայության դեպքում ապահովագրողն ազատվում է հատուցում վճարելու պարտականությունից, ինչը ենթադրում է, որ նշված դեպքերում ապահովագրական հատուցման վճարումը մերժելը հանդիսանում է ապահովագրողի պարտականությունը: Գտնում ենք, որ ապահովագրական հատուցում վճարելու պարտականությունից ազատող հիմքերի նախատեսումն անհարկի միջամտությունն է կողմերի մասնավոր հարաբերություններին և կամքի ինքնավարությանը, քանի որ ապահովագրողը պետք է հնարավորություն ունենա յուրաքանչյուր դեպքում գնահատել թույլ տրված խախտման հանգամանքները և հետևանքները և դրա հիման վրա ինքնուրույն որոշում կայացնել ապահովագրական հատուցումը վճարելու կամ հատուցումը մերժելու մասին: Այդ կապակցությամբ առաջարկվել է ապահովագրական հատուցման վճարումը մերժելու բոլոր հիմքերը սահմանել որպես ապահովագրողի իրավունք:

4. Ապահովագրական իրավահարաբերություններում տեղեկատվության բացահայտման պարտականության պատշաճ

իրականացման սկզբունքի կիրառությունը համադրելով պրակտիկայում տարածված գեղծարար դեպքերի բնույթի և բավականին մեծ տարածվածության հետ՝ առաջարկում ենք ավելացնել ապահովագրական հատուցման վճարումը մերժելու նոր հիմք, մասնավորապես՝ ապահովագրողն իրավունք ունի մերժելու ապահովագրական հատուցման վճարումը այնպիսի դեպքերում, երբ ապահովադիրը (շահառուն) ապահովագրական պատահարի հանգամանքների վերաբերյալ դիտավորության մեջ ներկայացնում է այնպիսի կեղծ տեղեկություններ, որոնք էական ազդեցություն ունենեն ապահովագրական հատուցման վճարման պարտականության կամ դրաչափի վրա:

5. Գործնականում մեծ թիվ են կազմում վարկային իրավահարաբերությունների հետ կապված գրավի առարկայի ապահովագրության պայմանագրերը, որոնցում գրավատու-վարկառուները չեն հանդիսանում ապահովագրության պայմանագրով ապահովադիր կամ շահառու, ինչը վերջիններս գրկում է իրենց պատկանող գույքի ապահովագրության պայմանագրի շրջանակներում ապահովագրական հատուցման վերաբերյալ ապահովագրողին որևէ պահանջ ներկայացնելու իրավական հնարավորությունից: Առաջարկում ենք ներմուծել «ըստ օրենքի շահառու» հասկացությունը, որի համաձայն՝ որոշ դեպքերում ապահովագրության պայմանագրի շահառուն կարող է իմպերատիվ կարգով որոշված լինել նաև օրենքով: Առաջարկում ենք սահմանել, որ գրավառուն և գրավատուն գրավի առարկայի ապահովագրության պայմանագրերում միաժամանակ հանդես կգան որպես շահառուներ, իսկ վճարվող ապահովագրական հատուցումը նրանց միջև կբախվի հետևյալ կերպ. գրավով ապահովված պարտավորության ծավալի չափով հատուցումը կփոխանցվի գրավառուն՝ ի կատարումն գրավով ապահովված պարտավորության, իսկ մնացած մասը՝ գրավատուն:

6. Գույքի կամավոր ապահովագրության հետագա զարգացման համար առաջարկում ենք փոփոխել ապահովագրական գումար, ապահովագրական արժեք և ապահովագրավոր տարրերի հարաբերակցության իրավական կարգավորումը հետևյալ դրսևորումներում:

ա) գույքի ապահովագրության պայմանագրերում ապահովագրական գումարն ապահովագրական արժեքից ավելին սահմանված լինելու դեպքում առաջարկում ենք սահմանել, որ ապահովագրավորը ենթակա է նվազեցման պայմանագրի գործողության ողջ ժամանակահատվածի համար՝ ի տարբերություն գործող կարգավորման, որի պայմաններում նվազեցվում է միայն տարածակետ կարգով վճարվող և դեռևս չվճարված ապահովագրավորը, քանի որ

նշված հիմքով ապահովագրավճարի համամասնորեն նվազեցումը չպետք է պայմանավորված լինի նրանով, թե պայմանագրով ապահովագրավճարի վճարման ինչ կարգ (միանվագ կամ տարածամկետ) է նախատեսվել, և թե ապահովագրավճարի որմասն է արդեն իսկ վճարվել,

բ) գույքի արժեքը պայմանագրի կնքման պահին ճիշտ որոշված լինելու, սակայն պայմանագրի գործողության ընթացքում էականորեն նվազելու դեպքում ապահովագրավճարի նվազեցման ընթացակարգ նախատեսված չէ: Մինչդեռ, գույքի ապահովագրության պայմանագրով սահմանված ապահովագրական արժեքն ապահովագրական պատահարի պահին դրա իրական արժեքից էապես տարբերվելու դեպքում ապահովագրական հատուցումը վճարվում է՝ հիմք ընդունելով պատահարի պահին դրա իրական արժեքը: Գտնում ենք, որ ապահովագրողը (շահառուն) պետք է հնարավորություն ունենա վճարելու ապահովագրավճար այն չափով, որքանով փաստացի իրեն մատուցվել է ապահովագրության ծառայություն: Այդ կապակցությամբ առաջարկվել է սահմանել, որ գույքի արժեքը ապահովագրության պայմանագրի գործողության ընթացքում էականորեն նվազելու դեպքում պայմանագրի գործողության մնացած ժամկետի համար ապահովագրավճարները ապահովագրի (շահառուի) պահանջով համամասնորեն ենթակա են նվազեցման:

գ) ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրքը չի հստակեցնում, թե կրկնակի ապահովագրության դեպքում կոնկրետ որ ապահովագրողի մոտ և ինչ չափով պետք է տեղի ունենա ապահովագրական գումարի նվազեցումը: Առաջարկում ենք սահմանել, որ ավելի վաղ կնքված ապահովագրության պայմանագիրը պետք է թողնել անփոփոխ, իսկ ապահովագրական գումարի նվազեցումը պետք է կատարվի այն հաջորդ ապահովագրողի կողմից, որի մոտ լրացուցիչ ապահովագրվելու արդյունքում ապահովագրական գումարի ընդհանուր չափը գերազանցել է գույքի ապահովագրական արժեքը, իսկ նվազեցումը պետք է կատարվի այն չափով, որքանով նշված ապահովագրողի մոտ ապահովագրվելու արդյունքում ապահովագրական գումարը գերազանցել է ապահովագրական արժեքը:

դ) տարբեր ապահովագրական ռիսկերից երկու կամ ավելի ապահովագրողների մոտ օբյեկտը միաժամանակ ապահովագրված լինելու և միևնույն ապահովագրական դեպքով երկու կամ ավելի ապահովագրողների մոտ հատուցում վճարելու պարտականություն ծագելու դեպքում կարգավորված չէ այն հարցը, թե վերջիններիս մոտ ինչպես պետք է բաշխվի ապահովագրական հատուցում վճարելու պարտականությունը: Որպես լուծում

առաջ արկուղ մ ենթ սահմանել, որ ապահովադիրը (2 ահառու) կարող է իր ընտրության մեջ դիմել ապահովագրողներից յուրաքանչյուրին, ովքեր պայմանագրով սահմանված չափով հատուցում վճարելուց հետո մյուս ապահովագրողների նկատմամբ հետադարձ պահանջի իրավունք կունենան վերջիններիս հետ կնքված պայմանագրերով սահմանված ապահովագրական գումարի չափին համամասնորեն:

Յետագոտու թյան տեսական և գործնական

Նշանակու թյու նը: Կատարված հետագոտու թյան գործնական նշանակու թյու նը ամենից առաջ դրսևորվում է նրանով, որ այն հանդիսանում է գույքի կամավոր ապահովագրության իրավական կարգավորման նորմերի ուսումնասիրությանն ուղղված աշխատանք, որում փորձ է արվել վեր հանել գործնական բնույթի խնդիրներ և ներկայացնել դրանց լուծումների վերաբերյալ առաջարկներ: Ատենախոսու թյան մեջ արտահայտված առաջարկները և եզրահանգումները կարելի է օգտագործել ՀՀ օրենսդրության կատարելագործման և օրենքի միատեսակ կիրառության ապահովման համար:

Ատենախոսու թյունն ընդգրկում է նաև տեսական բնույթի եզրահանգումներ, և այն կարող է հիմք դառնալ հետագա գիտական հետազոտու թյունների համար և օգտագործվել ուսումնական դասընթացներում, որոնց առարկան առնչվում է կամավոր ապահովագրության իրավական կարգավորումներին:

Յետագոտու թյան սրդյու նը ների փորձարկումը:

Ատենախոսու թյունը պատրաստվել է ԵՊՀ քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնում: Յեղի նակը գործնական քննարկումներ է ունեցել ապահովագրական ընկերու թյունների իրավաբանների, ՀՀ կենտրոնական բանկի ներկայացուցիչների և այլոց հետ: Ատենախոսու թյան Էու թյունն արտացոլող գաղափարների շուրջ հեղինակը հանդես է եկել գիտական ելու թներով, և դրանք արտացոլվել են սպագրված գիտական հոդվածներում, որոնք լույս են տեսել տարբեր ամսագրերում:

Ատենախոսու թյան կառուցվածքը:

Ատենախոսու թյունը բաղկացած է ներածու թյունից, 3 գլու խներից, դրանցում ընդգրկված 8 պարագրաֆներից, եզրակացու թյունից և օգտագործված իրավական ակտերի, գրականու թյան և արակտիկայի նյութերից անկից:

Ատենախոսու թյան համառոտրվանդակու թյու նը:

Ներածու թյու նում հիմնավորվում է ատենախոսու թյան թեմայի արդիականու թյունը, ներկայացվում են թեմայի մշակվածու թյան աստիճանը, հետագոտու թյան տեսականի մեքը, օբյեկտը և առարկան, նպատակը և խնդիրները, իրավական

և փորձ առակ ան հիմքերը, մեթոդները, որոնք կիրառվել են աշխատանքը կատարելիս: Բացի այդ, ներածության ուն մեջ ներկայացվում է այն գիտական նորույթը, որը պարունակում է ատենախոսության ունը, այդ թվում՝ պաշտպանության ներկայացվող դրույթները, հետազոտության տեսական և գործնական նշանակության ունը, արդյունքների փորձարկումը և ատենախոսության կառուցվածքը:

Առաջին գլուխը՝ «ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՄԱՎՈՐ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐԸ» վերտառության ամբ, բաղկացած է երեք պարագրաֆից:

Առաջին գլխի առաջին պարագրաֆում՝ «ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՄԱՎՈՐ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԱՅՈՒՄՆԱԳՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԲՆՈՒՅԹ» վերտառության ամբ, հեղինակն ուսումնասիրել է գույքի կամավոր ապահովագրության եռույթ ունը, ապահովագրության կամավոր և պարտադիր ձևերի հիմնական տարբերությունները: Նշված պարագրաֆի շրջանակներում քննարկվում են գույքի կամավոր ապահովագրության այս մասնագրի իրավական բնույթը և դրա առանձին տեսակների հիմնական առանձնահատկությունները, որոնք հիմք են ընդունվել ատենախոսության հետազապարագրաֆները շարադրելիս:

Առաջին գլխի երկրորդ պարագրաֆում՝ «ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՄԱՎՈՐ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՍԱՐԴԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐ» վերտառության ամբ, հեղինակն ուսումնասիրում է գույքի կամավոր ապահովագրության հիմնական տարրերն ըստ ՀՀ օրենսդրության և դրանցում առկա թերությունները, միաժամանակ անդրադարձ է կատարում գիտական գրականությանը, արտասահմանյան փորձին: Ըստ այդմ՝ առաջարկվում է փոփոխել ապահովագրական գումար, ապահովագրական արժեք, ապահովագրավճար տարրերի հարաբերակցության իրավական կարգավորումը: Քննարկելով ապահովագրական ռիսկի հասկացության տարբերությունը նշանակության ամբ կիրառության ունը՝ հիմնավորվել է, որ որպես ապահովագրական ռիսկ պետք է դիտարկել ապահովագրական պատահարը տեղի ունենալու հավանականությունը:

Առաջին գլխի երրորդ պարագրաֆում՝ «Ապահովագրական շահը գույքի ապահովագրության այս մասնագրերում» վերտառության ամբ, հեղինակը վերլուծում է գույքի ապահովագրական շահի հասկացության ունը լայն և նեղ առումներով մեկնաբանելու վերաբերյալ տեսակետները և արտահայտվում հօգուտ նշված հասկացության լայն մեկնաբանման: Ըստ այդմ՝ առաջարկվել է սահմանել, որ գույքի պահպանության շահը առկա է, եթե անձը գույքի պահպանումից ակնկալում է օգուտ, իսկ դրա ոչ նչացման, վնասվելու կամ կորուստի դեպքում վերջինիս կարող է

վնաս պատճառվել: Քննարկվել է նաև այն սուբյեկտների ցանկը, ովքեր ունեն գույքի պահպանման շահ և կարող են կնքել գույքի ապահովագրության պայմանագրեր:

Երկրորդ գլուխը՝ «ԳՈՒՅՔԻ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԸ ԵՎ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐՈՎԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ ՆՐԱՆՑ ՓՈՒՋԱՐԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ» վերտառույթումբ, բաղկացած է երեք պարագրաֆից:

Երկրորդ գլխի առաջին պարագրաֆում՝ «Ապահովագրական հատուցում վճարելու կապակցությամբ գույքի կամավոր ապահովագրության հիմնական սուբյեկտների փոխարարությունը նկատելի է վերտառույթումբ, հեղինակը վերլուծում է գույքի կամավոր ապահովագրության հիմնական մասնակիցների իրավական կարգավիճակը և ապահովագրական հատուցում վճարելու կապակցությամբ նրանց հիմնական իրավունքներն ու պարտականությունները: Քննարկելով գրավի առարկայի ապահովագրության շրջանակներում գրավատուների իրավունքների պաշտպանության հիմնախնդիրները՝ հեղինակն առաջարկում է գրավի առարկայի ապահովագրության մոդել, որում գրավառու և գրավատուն միաժամանակ հանդես կգան որպես շահառուներ, իսկ վճարվող ապահովագրական հատուցումը նրանց միջև կբաշխվի հետևյալ կերպ՝ գրավով ապահովված պարտավորության ծավալի չափով հատուցումը կփոխանցվի գրավառուին՝ ի կատարումն գրավով ապահովված պարտավորության, իսկ մնացած մասը՝ գրավատուին:

Երկրորդ գլխի երկրորդ պարագրաֆում՝ «Անարդար պայմաններն ապահովագրության պայմանագրերում» վերտառույթումբ, հեղինակը ուսումնասիրում է ստանդարտ պայմաններով կնքվող ապահովագրության պայմանագրերում ապահովարիներին (շահառուներին) իրավունքների պաշտպանության օրենսդրական կառուցակարգերը և տեսական մոտեցումները: Վերլուծելով օտարերկրյա փորձը, այդ թվում՝ 1993թ. ապրիլի 5-ին Եվրոպական միության կողմից ընդունված «Անարդար պայմանների մասին» թիվ 93/13/EEC դիրեկտիվը՝ առաջարկվել է «անարդար պայմանների» տեսությունը կիրառել ստանդարտ պայմաններով կնքված ապահովագրության պայմանագրերի նկատմամբ: Մասնավորապես, առաջարկվել է սահմանել, որ ապահովագրողի կողմից ընդունված ստանդարտ պայմաններում ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 444-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված չափանիշներին համապատասխանող պայմանագրի ակնհայտ ծանր պայմանների (անարդար պայմանների) առկայության պարագայում

ապահովադիրը (շահառուն) հնարավորություն ունի պահանջել, որ նշված պայմանն իր նկատմամբ չկիրառվի և պայմանագրի այդ պայմանն անվավեր ճանաչվի: Ընդ որում՝ նման պահանջը ենթակա կլինի բավարարման միայն այն դեպքում, եթե հնարավոր է պայմանագրի գործողությունը՝ առանց չկիրառվող պայմանի:

Երկրորդ գլխի երրորդ պարագրաֆում՝ «Գույքի փոխադարձ ապահովագրության իրավական կարգավորման նախադրյալները Յայաստանի Հանրապետությունում» վերտառնությամբ, հեղինակը, քննարկելով գույքի փոխադարձ ապահովագրության՝ որպես ոչ առևտրային ապահովագրության մոդելի կիրառման արտասահմանյան փորձը, դրա հիմնական ամպլետություններն ու թերությունները, հիմնավորում է գույքի փոխադարձ ապահովագրությունը Յայաստանի Հանրապետությունում կիրառելու անհրաժեշտությունը: Այդ կապակցությամբ առաջարկվում է «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքում ավելացնել «գույքի փոխադարձ ապահովագրության» նոր դաս, և սահմանել, որ գույքի փոխադարձ ապահովագրությունը կարող է իրականացվել ոչ առևտրային կոոպերատիվ կազմակերպիչի անվան ձև ունեցող ընկերությունների կողմից:

Երրորդ գլուխը՝ «ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲԱՅԱՀԱՅՏԵԼՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄԸ ՄԵՐԺԵԼՈՒ ՀԻՄՔԵՐԸ» վերտառնությամբ, բաղկացած է երկու պարագրաֆից:

Երրորդ գլխի առաջին պարագրաֆում՝ «Տեղեկատվությունը բացահայտելու պարտականությունը գույքի ապահովագրության պայմանագրերում» վերտառնությամբ, հեղինակը վերլուծության է ենթարկում գույքի ապահովագրության իրավահարաբերություններում տեղեկատվությունը բացահայտելու պարտականության պատշաճ իրականացման կարգն ու պայմանները: Առանձին քննարկման առարկա են դարձվում գույքի ապահովագրության պայմանագրի գործողության բոլոր փուլերում նշված պարտականության իրականացման առանձնահատկությունները և դրա ոչ պատշաճ կատարման հետևանքները:

Երրորդ գլխի երկրորդ պարագրաֆում՝ «Ապահովագրական հատուցումը մերժելու օրենքով սահմանված հիմքերը», հեղինակն անդրադառնում է ապահովագրական հատուցումը մերժելու օրենքով սահմանված հիմքերին: Նշված պարագրաֆի շրջանակներում ապահովագրական հատուցումը մերժելու հիմքերի և ընթացակարգի վերաբերյալ գիտական մոտեցումների,

օրենսդրական կարգավորումների, դատական արակտիկայի վերլուծության արդյունքում վերհանվել են գույքի կամավոր ապահովագրության հիմնական մասնակիցների իրավունքների պաշտպանությանը վերաբերող հիմնախնդիրները և ներկայացվել են դրանց լուծման առաջարկություններ:

Ատենախոսության եզրակացությունում ի լրումն պաշտպանության ներկայացվող հիմնական դրույթների, կատարվում են մի շարք ընդհանրացումներ ու առաջարկություններ, որոնցից առավել կարևորները հանգում են հետևյալին.

1. Աշխատանքում հիմնավորվել է, որ ապահովագրական ռիսկ հասկացությունը պետք է օգտագործել որպես պատահարի տեղի ունենալու հավանականություն նշանակությամբ, ուստի առաջարկվել է Քաղաքացիական օրենսգրքի 983-րդ հոդվածի 5-րդ մասը խմբագրել հետևյալ բովանդակությամբ.

«Ապահովագրական ապատահարի տեղի ունենալու հավանականությունն է»:

2. Անհրաժեշտ է տարանջատել ապահովագրության պայմանագրի գործողության ժամկետ և ապահովագրության գործողության ժամկետ հասկացությունները, որի կապակցությամբ առաջարկվել է Քաղաքացիական օրենսգրքի 1013-րդ հոդվածի 2-րդ մասը խմբագրել հետևյալ բովանդակությամբ.

«Ապահովագրության պայմանագիրը տարածվում է ապահովագրության գործողության ժամկետում տեղի ունեցած ապահովագրական դեպքերի վրա»:

3. Գտնում ենք, որ գույքի ապահովագրության պայմանագրում ապահովագրական գումարի ավելացումը խաբեության հետևանք լինելու հիմքով պայմանագիրն անվավեր ճանաչելու պահանջի իրավունք պետք է ունենան նաև ապահովադիրը, իսկ պատճառված վնասները հատուցելու պահանջը չպետք է սահմանափակված լինի ստացված ապահովագրավճարի գումարը գերազանցող չափով, ուստի առաջարկում ենք Քաղաքացիական օրենսգրքի 7-րդ մասը շարադրել հետևյալ կերպ. *«Եթե ոչ կյանքի գույքային ապահովագրության պայմանագրում ապահովագրական գումարի ավելացումը կողմերից մեկի խաբեության հետևանքն է, ապա մյուս կողմն իրավունք ունի պահանջելու անվավեր ճանաչել պայմանագիրը և հատուցելու իրեն պատճառված վնասները»:*

4. Տարակարծություններին խուսափելու համար գտնում ենք, որ անհրաժեշտ է հստակեցնել գույքի պահպանության շահ հասկացության բովանդակությունը, ուստի առաջարկում ենք Քաղաքացիական օրենսգրքի 996-րդ հոդվածի 6-րդ մասի երկրորդ պարբերությունը լրացնել

հետևյալ ձևակերպմամբ. «Գուլջբի պահպանության շահը առկա է, եթե անձը գուլջբի պահպանումից ակնկալում է օգուտ, իսկ դրա ոչ նչացման, վնասվելու կամ կորուստի դեպքում վերջինիս կարող է վնաս պատճառվել »:

5. Գտնում ենք, որ ապահովագրության պայմանագիրը պետք է վաղաժամկետ դադարի այնպիսի դեպքերում, երբ վերանում է գուլջբի պահպանման շահը՝ առանց գուլջբի նկատմամբ ունեցած իրավունքներն այլ անձի փոխանցելու, ուստի առաջարկում ենք Քաղաքացիական օրենսգրքի 1014-րդ հոդվածի 1-ին մասը խմբագրել հետևյալ բովանդակությամբ. «Ապահովագրության պայմանագիրը վաղաժամկետ դադարում է, եթե դրա ուժի մեջ մտնելուց հետո վերացել է ապահովագրական պատահարի վրա հասնելու հնարավորությունը, և ապահովագրական ռիսկի գոյությունը դադարել է ապահովագրական պատահարից տարբեր այլ հանգամանքների բերումով կամ սույն օրենսգրքի 1016-րդ հոդվածի 1-ին մասից տարբերվող հիմքով վերացել է գուլջբի պահպանման շահը»:

6. Առաջարկվել է Քաղաքացիական օրենսգրքում նախատեսել համապատասխան կարգավորում, որով հնարավորություն կտրվի կնքելու գուլջբի ապահովագրության «ըստ ներկայացնողի» վկայագրեր, որի դեպքում շահառու կհանդիսանա այն անձը, ով հատուցում ստանալու համար կներկայացնի այդպիսի վկայագրերը և կհիմնավորի իր՝ ապահովագրված գուլջբի նկատմամբ ունեցած ապահովագրական շահի առկայությունը:

7. Յօգուտ շահառուն ի կնքված ապահովագրության պայմանագիրը չի կարող լուծվել ապահովագրի կողմից այն դեպքերում, երբ շահառուն հայտնել է իր կամահայտնությունը պայմանագրով նախատեսված իրավունքներից օգտվելու վերաբերյալ, ուստի առաջարկում ենք «Ապահովագրության և ապահովագրական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքի 81-րդ հոդվածի 5.1-րդ կետով նախատեսված հիմքով (մտածելու ժամանակ) պայմանագիրը լուծելուց բացառություն նախատեսել նաև այն դեպքերը, երբ մինչև ապահովագրի կողմից պայմանագիրը լուծելու մասին ապահովագրողին ծանուցելը, շահառուն արդեն իսկ հայտնել է իր կամահայտնությունը պայմանագրով նախատեսված իրավունքներից օգտվելու վերաբերյալ:

8. Ապահովագրության պայմանագրի էական պայմաներից անկը ձևականորեն լայն է, և այն անհրաժեշտ է կրճատել՝ թողնելով միայն այն պայմանները, որոնց վերաբերյալ համաձայնություն բացակայություն պայմաններում ապահովագրական հարաբերությունները պատշաճ կերպով չեն կարող գործել: Այդ կապակցությամբ առաջարկում ենք

ապահովագրության Էական պայմանների ցանկից հանել ապահովագրական հատուցման և վնասի գնահատման կարգի, ապահովագրական պատահարի տեղի ունենալու մասին ապահովադրի և (կամ) շահառուի կողմից ապահովագրողին տեղեկացնելու կարգի և ժամկետների, ինչպես նաև ապահովագրավճարի՝ պայմանագրում սահմանված ժամկետներում և կարգով չվճարելու հետևանքների մասին պայմանները:

9. Առաջարկում ենք Քաղաքացիական օրենսգրքի 999-րդ հոդվածը լրացնել 4-րդ մասով և շարադրել հետևյալ կերպ՝ «Ապահովադիրը (շահառուն) իր շահերի պաշտպանության համար իրավունք ունի վկայակոչել ապահովագրության համապատասխան տեսակի պայմանները, որոնք նշված են ապահովագրության պայմանագրում (ապահովագրության վկայագրում), եթե անգամ սույն հոդվածի ուժով այդ պայմանները պարտադիր չեն նրահամար»:

10. Առաջարկում ենք ապահովագրողի ընդհանուր պայմաններով կնքված պայմանագրերի նկատմամբ կիրառել պայմանագրի մեկնաբանման «Contra proferentem» կանոնը, որի կապակցությամբ առաջարկում ենք Քաղաքացիական օրենսգրքի 999-րդ հոդվածը լրացնել 5-րդ մասով և շարադրել հետևյալ կերպ՝ «Ապահովագրության ընդհանուր պայմաններում առկա պայմանների բովանդակությանը 447-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված կանոններով որոշելու անհնարինության դեպքում դրանք մեկնաբանվում են ի վնաս ապահովագրողի»:

11. Պայմանագրի կնքման փուլում ակնհայտ սուտ տեղեկություններ հայտնաձևելու կամ տեղեկատվություն թաքցրած լինելու փաստը հաստատվելու դեպքում ապահովագրողը ոչ միայն պայմանագիրն անվավեր ճանաչելու պահանջի իրավունք պետք է ունենա, այլ նաև՝ հնարավորության դեպքում պահպանելու պայմանագրի գործողությանը՝ այնպիսի ապահովագրավճարի սահմանմամբ, որը նա կսահմաներ, եթե ապահովագրության պայմանագիր կնքելիս ապահովադիրն իրեն հայտներ ճիշտ տեղեկատվություն: Ուստի առաջարկում ենք Քաղաքացիական օրենսգրքի 1000-րդ հոդվածի 3 –րդ մասը խմբագրել հետևյալ բովանդակությամբ. «Եթե ապահովագրության պայմանագիրը կնքելուց հետո պարզվել է, որ ապահովադիրը սույն հոդվածի 1-ին կետում նշված հանգամանքների մասին ապահովագրողին հայտնել է ակնհայտ սուտ տեղեկություններ կամ թաքցրել է դրանք, ապա ապահովագրողն իրավունք ունի պահանջելու անվավեր ճանաչել պայմանագիրը և կիրառել սույն օրենսգրքի 313 հոդվածի 2-րդ կետով նախատեսված հետևանքները կամ պահանջել վճարելու այնպիսի ապահովագրավճար, որը

կյւստի մանվերը ապահովագրութեան պայմանագրով, եթէ ապահովադիրը ներկայացնէր ճիշտ տեղեկատվութիւնը»:

12. Ապահովագրական հատուցումը մերժելու հիմք պէտք է հանդիսանա պայմանագրի գործողութեան ընթացքում ապահովագրական ռիսկը մեծացնող փոփոխութիւններին մասին ապահովագրողին չհայտնելը, մինչդեռ, ներկայիս կարգավորմամբ հատուցումը կարող է մերժվել նաև ապահովագրական ռիսկը նվազեցնող փոփոխութիւններին մասին ապահովագրողին չհայտնելու դէպքում: Գտնում ենք, որ նշված հիմքով հատուցումը չպէտք է մերժվի նաև այն դէպքերում, երբ ապահովագրողը նշված խախտման մասին իմացել է մինչև ապահովագրական պատահարի տեղի ունենալը: Այդ կապակցութեամբ արաջարկում ենք Քաղաքացիական օրենսգրքի 1015-րդ հոդվածի 3-րդ մասը խմբագրել հետևյալ բովանդակությամբ. «*ապահովադրի կամ շահառուի կողմից սույն հոդվածի 1-ին կետով նախատեսված ապահովագրական ռիսկի մեծանալու վրա ազդող փոփոխութիւններին մասին հայտնելու պարտականութիւնը չկատարելու դէպքում ապահովագրողն իրավունք ունի չվճարելու ապահովագրական հատուցումը և պահանջելու լուծել ապահովագրութեան պայմանագիրը և հատուցելու պայմանագրի լուծմամբ իրեն պատճառված վնասները կամ նվազեցնելու հատուցման չափը կամ չնվազեցնելու ապահովագրավճարը: Ապահովագրողը չի կարող նշված հիմքով մերժել ապահովագրական հատուցման վճարումը, եթէ ապահովադրի կողմից թույլ տրված խախտման մասին իմացել է մինչև ապահովագրական պատահարը տեղի ունենալը»:*

13. Ապահովագրական հատուցումը մերժելու հիմք պէտք է լինի ոչ թէ պատահար արաջացրած գործողութեան ներքին դիտավորութեամբ կատարված լինելը, այլ այնպիսի դիտավորութեանը, որն անմիջականորեն ուղղված է եղել ապահովագրական պատահար արաջացնելու:

14. Քաղաքացիական օրենսգրքի 1020-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով ապահովադրի վրա ոչ իրավաչափորեն դրվում է ապահովագրական պատահարի արաջացման մեջ իր կամ շահառուի դիտավորութեան բացակայութեան ապացուցման բեռը, մինչդեռ, ապահովագրողը պէտք է ապացուցի պատահարը արաջացնելու դիտավորութեան առկայութեան փաստը, որը հաստատված չլինելու դէպքում չպէտք է հնարավորութեան ունենալով հիմքով մերժել ապահովագրական վճարումը: Յաջվի առնելով վերոգրյալը՝ արաջարկում ենք խմբագրել Օրենսգրքի 1020-րդ հոդվածը՝ հանելով 3-րդ մասի 3-րդ կետում արկածնակերպումը:

15. Գտնում ենք, որ ապահովագրավճարի կետանցումը չպէտք է հիմք հանդիսանա ապահովագրական հատուցումը

մերժելու համար, քանի որ ապահովագրավճարի կետանցման դեպքում ապահովագրողն իրավասու է լուծել պայմանագիրը, իսկ պայմանագիրը նշված հիմքով չլուծելու դեպքում վերջինս, ունենալով հատուցումը մերժելու անվերապահ հիմք, կարող է ապահովագրավճար պահանջել մի ժամանակահատվածի համար, որի ընթացքում վերջինս, ըստ էության, ապահովագրության ծառայությունն չի մատուցել:

16. Գտնում ենք, որ առանց ապահովադրին ծանուցելու ապահովագրության պայմանագրի լուծման հնարավորությունն նախատեսելը արդարացված չէ, քանի որ ապահովադիրը որպես պայմանագրի կողմ պետք է հնարավորության ունենա տեղեկանալ ապահովագրության պայմանագրի գործողությունը դադարած լինելու մասին: Հիմք ընդունելով վերոգրյալը առաջարկում ենք Քաղաքացիական օրենսգրքի 1010-րդ հոդվածի 7-րդ կետը խմբագրել հետևյալ բովանդակությամբ. *«Եթե լրացուցիչ ժամկետի ընթացքում ապահովադիրը չի վճարում ապահովագրավճարը, ապա ապահովագրողն իրավունք ունի միակողմանի լուծելու ապահովագրության պայմանագիրը՝ այդ մասին եռօրյա ժամկետում ապահովադրին ծանուցելով»:*

17. Գտնում ենք, որ մեղքի առկայությունը պետք է հանդիսանա պարտադիր պայման այնպիսի դեպքերի համար, երբ ապահովագրական հատուցումը մերժելու համար հիմք է հանդիսացել օրենքով կամ պայմանագրով նախատեսված որևէ պարտականության չկատարումը, ուստի առաջարկում ենք Քաղաքացիական օրենսգրքի 1020-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետը խմբագրել հետևյալ կերպ *«ապահովագրողը չի ազատվում ապահովագրական հատուցում վճարելու պարտականությունից, եթե ապահովադիրը (շահառուն) ապացուցում է, որ ապահովագրավճարի վճարման հետ չկապված պարտականությունը խախտվել է իր մեղքի բացակայությամբ, և այդ խախտումը չի հանգեցրել ապահովագրական պատահարի կամ այլ վնասի առաջացմանը»:*

Առենախոսության հիմնական դրույթներն արտացոլված են հեղինակի հետևյալ հրապարակումներում.

1. Արմեն Հայկյանց, Մովսես Խաչատրյան, «Անարդար պայմանները ապահովագրության պայմանագրում», Բանբեր երևանի համալսարանի. Իրավագիտություն, Երևան, 2017, N2 (23), Էջեր 33-43:

2. Մովսես Խաչատրյան, «Փոխադարձ ապահովագրության իրավական կարգավորման նախադրյալները Հայաստանի Հանրապետությունում», ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի սափրանտների և հայցորդների 2016թ. նոտաբյուրեղի նյութերի ժողովածու / ԵՊՀ իրավագիտության

Ֆակուլտետ: Խմբ.՝ Գ. Ս. Ղազիսյան. – Եր.: ԵՊՀ հրատ., 2017, Էջեր 264-279:

3. Մովսես Խաչատրյան, «Ապահովագրական շահը գույքի ապահովագրության պայմանագրերում», Պետություն և իրավունք, Երևան, 2017, թիվ 4 (78), էջեր 95-103:

4. Մովսես Խաչատրյան, «Ապահովագրական հատուցման կապակցությամբ ապահովագրության պայմանագրի սուբյեկտների հարաբերությունները», Պետություն և իրավունք, Երևան, 2018, թիվ 1 (79), էջեր 63-70:

5. Մովսես Խաչատրյան, «Ապահովագրական գումարի և ապահովագրավճարի նվազեցման կարգը», Այլընտրանք գիտական հանդես, Երևան, 2018, #1 (հունվար-մարտ), էջեր 160-170:

6. Մովսես Խաչատրյան, «Տեղեկատվությունը բացահայտելու պարտականությունը ապահովագրության պայմանագրերում», Արդարադատություն, Երևան, 2018, թիվ 2 (43), էջեր 55-60:

7. Մովսես Խաչատրյան, «Ապահովագրական հատուցման մերժումը օրենքով սահմանված հիմքերով», ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի ասպիրանտների և հայ ցորդների նստաշրջանի նյութերի ժողովածու, Երևան, 2018, թիվ 1 (1), էջեր 147-161:

ХАЧАТРЯН МОВСЕС ГУРГЕНОВИЧ

**ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ДОБРОВОЛЬНОГО
СТРАХОВАНИЯ ИМУЩЕСТВА В РЕСПУБЛИКЕ АРМЕНИЯ**

РЕЗЮМЕ

Диссертация посвящена изучению правового регулирования добровольного страхования имущества в Республике Армения.

Физические и юридические лица, путем страхования своего имущества от различных рисков, при ущербе, потере или других неблагоприятных последствий полностью или частично возмещают свои убытки за счет выплат страховых компаний. Страхование имущества является одним из наиболее распространенных видов страхования в Республике Армения. В отечественной юридической литературе отсутствуют комплексные исследования правового регулирования страхования имущества. В условиях отсутствия адекватных научных основ, невозможно полностью преодолеть практические проблемы в правоприменительной практике, в том числе в судебной. Вышеупомянутое подчеркивает актуальность темы диссертации и значимость ее исследования.

Целью исследования является тщательное изучение теоретических и практических проблем, связанных с правовым регулированием добровольного страхования имущества, и разработка новых механизмов для совершенствования законодательства и правоприменительной практики.

Исследование основано на множестве отечественных и зарубежных научных источников, а также на ряде отечественных и иностранных правовых актов, касающихся страхования имущества.

В рамках диссертации автор раскрывает юридический характер договора страхования имущества и представляет особенности правового регулирования его отдельных видов. Автор также по отдельности обсуждает элементы страхования имущества и проблемы правового регулирования. Представляется список субъектов, которые имеют интерес в сохранении застрахованного имущества и могут заключать договоры страхования имущества. Обсуждая особенности договора страхования, который заключается стандартными условиями, автор

предлагает дополнительные гарантии для защиты интересов слабых сторон.

Анализируя особенности и проблемы страхования предмета залога, автор предлагает ввести концепцию «выгодоприобретатель по закону» и в рамках страхования предмета залога рассматривать такими залогодержателя и залогодателя.

Одной из новинок диссертации является еще то, что в ее рамках представлена суть взаимного страхования имущества и необходимость ее внедрения в Республике Армения. Автор также представляет теоретические и практические предложения по основаниям и процедуре отказа в страховой выплате.

Научная новизна диссертации в первую очередь отражена в положениях, выносимых на защиту, в теоретических обобщениях и рекомендациях, сделанных в заключении диссертации.

Диссертация имеет не только научное, но и практическое значение, поскольку результаты исследования могут использоваться на составление нормативных правовых актов, регулирующих правоотношения, связанные с добровольным страхованием имущества, а также составляют необходимую теоретическую основу для обеспечения эффективности правоприменительной деятельности судов.

Диссертация подготовлена на кафедре гражданского права ЕГУ. Теоретические обобщения, выводы и основные положения диссертации отражены в научных статьях автора, опубликованных в журналах и научных сборниках. Ряд тезисов диссертации также был представлен на конференциях, организованных на юридическом факультете ЕГУ.

MOVSES KHACHATRYAN

PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF VOLUNTARY PROPERTY
INSURANCE IN THE REPUBLIC OF ARMENIA

SUMMARY

The thesis is devoted to the study of the legal regulation of voluntary property insurance in the Republic of Armenia.

Individuals and legal entities, by insuring their property against various risks, in case of damage, loss or other adverse consequences, fully or partially reimburse their losses due to insurance companies payments. Property insurance is one of the most common types of insurance in the Republic of Armenia. In the domestic legal literature there are no comprehensive studies of the legal regulation of property insurance. In the absence of adequate scientific foundations, it is impossible to completely overcome practical problems in law enforcement, including in judicial practice. The above points out the relevance of the topic of the thesis and the importance of its research.

The aim of the study is to carefully study theoretical and practical problems related to the legal regulation of voluntary property insurance and the development of new mechanisms for improving legislation and law enforcement practice.

The study is based on a variety of domestic and foreign scientific sources, as well as a number of domestic and foreign legal acts relating to property insurance.

Within the framework of the thesis the author reveals the legal nature of the property insurance contract and presents the features of legal regulation of its separate types. The author also discusses the elements of property insurance and their legal regulation problems. The list of parties that have an insurable interest and can sign property insurance contracts is provided. Discussing the features of the insurance contract with standard terms, the author offers additional guarantees to protect the interests of the weak parties.

Analyzing the features and problems of mortgage insurance, the author proposes to introduce the concept of "beneficiary by law" and within the framework mortgage insurance to consider such mortgagee and mortgagor.

One of the novelties of the thesis is that the essence of mutual property insurance and the need for its implementation in the Republic of Armenia are

presented in its framework. The author also presents theoretical and practical suggestions on the grounds and procedure of refusing insurance claims.

The scientific novelty of the thesis is primarily reflected in the provisions to be defended, in theoretical generalizations and recommendations made in the conclusion of the thesis.

The thesis has not only scientific but also practical significance, since the results of the research can be used to compile normative legal acts regulating legal relations related to voluntary property insurance, and also constitute the necessary theoretical basis for ensuring the effectiveness of law enforcement activities of courts.

The thesis is prepared at the chair of civil law of YSU. Theoretical generalizations, conclusions and main provisions of the thesis are reflected in the scientific articles of the author published in journals and scientific collections. A number of thesis theses were also presented at conferences organized at the Faculty of Law of the YSU.